

БЕОГРАД - На данашњи дан 1818. године рођен је Петар Прерадовић, српски и хрватски књижевник, један од најзначајнијих песника епохе илиризма, чија се лирика креће од заносног родољубља до крајњег песимизма. После завршене Војне академије у Винернојштату, иако рођен као Србин, због напредовања у каријери прешао је у римокатоличанство и напредовао до чина генерала, учествујући у свим ратовима Аустрије његовог доба. Испрва је писао на немачком, али је убрзо почео да пише на матерњем језику, па се његовим правим књижевним почетком сматра песма "Зора пуца, биће дана". Написао је и низ топлих љубавних песама, од којих се многе певају и сада, попут песме "Мируј, мируј, срце моје". Дела: збирке песама "Првијенци", "Нове пјесме", драма "Краљевић Марко", епови "Лопудска" (недовршен), "Први људи", "Пустињак" (недовршен), либрета "Владимир и Косара", "Сиротица". Текст данашње аустријске химне дело је његове праунуке Пауле фон Прерадовић.

Данас је понедељак, 19. март, 78. дан 2017. До краја године има 287 дана.

1519 - Рођен је француски краљ Анри ИИ, отац тројице краљева - Франсоа ИИ, Шарла ИХ и Анрија ИИИ. Током владавине од 1547. до смрти 1559, уз потпору супруге Катарине де Медичи, отпочео је систематско прогањање хугенота (француских протестаната калвиниста), што је 1562. изазвало верске ратове који су 36 година потресали Француску.

1563 - Миром у Амбразу завршен је први верски рат у Француској и хугеноти су добили ограничену слободу исповедања религије.

1629 - Рођен је руски цар Алексеј Михајлович Романов, отац Петра Великог, који је током владавине од 1645. до 1676. угушио побуне кметова и градског становништва и побуну донских козака под Степаном Разином. Подржао је устанак руских козака у Украјини који је против Пољака предводио запорошки хетман Богдан Хмељницки и потом је у рату од 1654. до 1667. потукао пољску војску и припојио Украјину до реке Дњепар, укључујући град Кијев. Учврстио је централну власт, припојио источне делове Сибира и развио трговину с Кином, Персијом и европским земљама.

1812 - Шпанска скупштина (кортес) усвојила је у Кадису либерални устав. После повратка на престо 1813. краљ Фердинанд ВИИ укинуо је устав и обновио стари поредак, али га је после избијања устанка, 1820. године, под притиском устаника вратио на снагу.

1813 - Рођен је шкотски лекар, мисионар и истраживач Африке Дејвид Ливингстон, који је 1855. открио Викторијине водопаде. Први је истраживао пустињу Калахари, басен реке Замбези, језеро Њаса (Малави) и друга језера и извориште реке Конго. Више од 30 година провео је у Африци. Као највећи британски истраживач Африке, сахрањен је у Вестминстерској катедрали у Лондону.

1815 - Рођен је српски сликар и писац Димитрије Аврамовић, један од зачетника романтизма у српском сликарству. Студирао је на Уметничкој академији у Бечу, где је израдио одличан портрет Вука Караџића. Украсио је зидове и иконостас Саборне цркве у Београду, цркве у Тополи, манастира у Врднику, портретисао је кнеза Михаила Обреновића, митрополита Петра, Симу Милутиновића Сарајлију. У Светој Гори је, према налогу Државног савета, преписивао повеље српских владара и копирао живописе и по повратку је објавио дело "Света Гора са стране вере, художества и повеснице", којим је стекао велике заслуге за српску историјску науку. Као публициста сарађивао је у часописима "Подунавка", "Седмица" и "Србски дневник".

1821 - Рођен је енглески истраживач, писац, преводилац и дипломата Ричард Бартон, први Европљанин који је, предводећи експедицију с Џоном Ханингом Спиком, 1858. видео језеро Тангањика у Африци. Радио је при британској војсци у Индији и био је британски конзул у Бразилу, Сирији и Италији. Као изузетан полиглота доста је преводио, укључујући врсне преводе арапских прича "Хиљаду и једна ноћ" у 16 томова, "Мирисни врт шеика Нефзауија" и "Кама сутра". Написао је више од 50 путописних књига о различитим деловима света, махом егзотичним, испољивши огромну ерудицију и

неспутану фантазију. Главна дела: "Синд и расе које настањују долину Инда", "Соколарство у долини Инда", "Ходочашће у Медину и Меку", "Први кораци Источном Африком".

1849 - Рођен је немачки адмирал Алфред фон Тирпиц, који је као министар морнарице од 1897. до 1916. одлучујуће допринео изградњи моћне ратне флоте Немачке. Ратну морнарицу градио је у нади да ће временом Немачка завладати морима насупрот Великој Британији. У Првом светском рату изазвао је неограничени подморнички рат, укључујући потапање трговачких бродова. Написао је мемоаре "Сећања".

1862 - Рођен је српски филозоф Божидар Кнежевић. Родио се у варошици Уб, Велику школу завршио је у Београду. Већи део живота провео је као наставник по разним местима српске провинције. Иако самоук, оставио је чудесно филозофско дело. Главна дела: "Ред у историји", "Принципи историје", постхумно "Мисли". Преводио је успешно Бекла, Маколеа, Карлајла, мада је енглески језик научио као самоук. Кнежевић је био специфична појава велике духовне снаге, изразито нетипичан за српске интелектуалне кругове.

1872 - Рођен је руски балетски кореограф Сергеј Павлович Ђагиљев, један од највећих у историји балета, оснивач чувене групе "Руски балет", која је с изузетним успехом наступала од 1909. до 1929. Окупио је сјајне балетске играче, композиторе и сликаре, а бриљатно изведени балети под његовим руководством, попут "Жар птице", "Петрушке", "Поподнева једног фауна", "Посвећења пролећа", "Тророгог шешира", врхунац су балетске уметности.

1900 - Рођен је француски нуклеарни физичар и хемичар Жан Фредерик Жолио, познат као Жан Фредерик Жолио Кири, који је са супругом Иреном, кћерком нобеловаца Пјера и Марије Кири, 1935. поделио Нобелову награду за хемију. Први су створили вештачке радиоактивне супстанце: нуклиде фосфора, азота, силицијума. Експериментално су доказали да се светлост може преобратити у честице (стварање из гама-кванта позитрона и електрона). Од 1946. руководио је Комесаријатом за атомску енергију и под његовим руководством је 1948. конструисан први француски атомски реактор.

1906 - Рођен је немачки ратни злочинац Адолф Ајхман, главни извршилац замисли Адолфа Хитлера о "коначном решењу" јеврејског питања у време Другог светског рата. На судском процесу у Израелу утврђено је да је он током нацистичке страховладе у

Европи руководио злочиначком машинеријом која је послала у смрт шест милиона људи, већином Јевреја, изречена му је смртна пресуда и 1962. је обешен.

1917 - Силе Антанте спровеле су у Првом светском рату поморску блокаду Грчке и тако покренуле процес политичких борби које су ту земљу довеле у њихов ратни савез, због чега је пронемачки оријентисан краљ Константин I абдицирао у корист сина Александра.

1920 - САД су одбиле да потпишу Версајски уговор после Првог светског рата и прикључе се Друштву народа, због бојазни од увлачења у рат у случају напада на неку чланицу Друштва.

1930 - Умро је енглески државник Артур Џејмс Балфур, премијер Велике Британије од 1902. до 1906. Као државни секретар за Ирску од 1887. до 1892. стекао је надимак "Крвави Балфур", због начина на који је гушио ирски покрет за независност, а као шеф дипломатије објавио је 1917. план (Балфурова декларација) о стварању националне државе Јевреја у Палестини. Први страни шеф државе који је поцао Балфурову декларацију био је краљ Србије Петар I Карађорђевић.

1933 - Рођен је амерички писац Филип Рот, духовит и провокативни сликар обичаја и психологије друге генерације америчких Јевреја као и њихових односа са другим заједницама. Дела: романи "Груди", "Наша банда", "Препуштање", "Портнојева бољка", "Велики амерички роман", "Професор жеље", "Кад је била добра", "Мој живот мушкарца", "Ослобођени Цукерман", збирка прича "Збогом Колумбус", есеји "Читајући себе и друге".

1945 - Влада Велике Британије је признала владу Демократске Федеративне Југославије с Јосипом Брозом на челу.

1950 - Умро је амерички писац Едгар Рајс Бароуз, познат по серији популарних пустоловних романа о Тарзану.

1970 - Први пут од постанка Западне и Источне Немачке, у Ерфурту су се сусрели

шефови влада тих земаља Вили Брант и Вили Штоф.

1971 - Најмање 160 људи погинуло је приликом изненадног клизања земље северно од бразилског града Сао Паоло.

1977 - У председничкој резиденцији у Бразавилу (бивши Француски Конго) убијен је председник Конга Маријен Нгуаби, за шта је оптужен и потом погубљен бивши шеф државе Алфонс Масамба Деба. Власт је преузела војна хунта, а за председника је у априлу 1977. проглашен пуковник Јоаким Јомби Опанго.

1978 - У настојању да спречи упаде арапских терориста, израелска армија је окупирала већи део југа Либана.

1993 - У Народној библиотеци Србије основана је "Задужбина Десанке Максимовић", неколико седмица после смрти српске књижевнице, с циљем да помаже објављивање и превођење на стране језике њених дела и да подстиче песничко стваралаштво.

1994 - У експлозији бомбе подметнуте у подземну железницу у главном граду Азербејџдана Бакуу погинуло је 12 људи.

1994 - Трупe владе у Пном Пену заузеле су град Паилин на истоку Камбоџе, главно упориште маоистичког герилског покрета "Црвени Кмери".

1996 - Сарајевско насеље Грбавица предато је муслиманско хрватској федерацији, на основу Дејтонског споразума, а то насеље су претходно напустили готово сви Срби.

1996 - У главном граду Филипина Манили у пожару у једној дискотеци погинуло је најмање 150 људи.

1997 - Умро је амерички сликар холандског порекла Вилхелм де Кунинг, утемељивач апстрактног експресионизма, који је четрдесетих година 20. века преобразио сликарство у САД. Његове слике снажан су протест против леденог, безличног света отуђене техничке цивилизације.

1999 - У експлозији бомбе коју су исламски чеченски терористи активирали на пијаци у јужном руском граду Владикавказ, погинуло је више од 50 људи.

1999 - После гаранција саудијског краља Фахда и јужноафричког председника Нелсона Манделе о поштенем суђењу, Либија се сагласила да шкотском правосуђу до 6. априла 1999. преда двојицу Либијаца осумњичених да су у децембру 1988. изазвали експлозију америчког путничког авиона "Боинг 747" изнад Локербија, у Шкотској, када је погинуло 270 људи.

2001 - Изборе за градоначелника Париза добио је социјалиста Бертран Деланое, чиме је левица преузела власт у главном граду Француске први пут за 130 година, од времена Париске комуне.

2002 - Комонвелт је одлучио да на годину дана суспендује Зимбабве из чланства јер је један број чланица сматрао да председнички избори у тој земљи нису били слободни и демократски.

2007 - У експлозији у руднику "Уљановскаја" у Кемеровској области у Русији, погинула су 102 рудара од 203 особе колико се налазило у руднику у тренутку експлозије. Рудник угља "Уљановскаја" један је од најмодернијих у кузбашком региону.

2008 - Умро је британски писац Сер Артур Кларк, аутор низа дела из области научне фантастике. Завршио је Краљевски Колеџ у Лондону и магистрирао математику и физику 1948. Његов највећи допринос науци је идеја да би геостационарни сателити могли да се користе као комуникациони релеји, отуда је Међународна астрономска унија назвала геостационарну орбиту Кларковом орбитом. Дела: "Одисеја у свемиру 2001", "С друге стране стране неба", "Пад месечеве прашине", "2010: Друга одисеја", "2061: Трећа одисеја", "Сусрет са медузом", збирке приповедака "Састанак са Рамом" и "Песме далеке земље".

2008 - Српски пливач Милорад Чавић освојио је златну медаљу на првенству Европе у дисциплини 50 метара лептир пошто је у финалној трци тријумфовао резултатом 23,11 секунди, оборивши европски рекорд. Европска пливачка федерација, два дана доцније, забранила је Чавићу да се такмичи до краја првенства у Ајндховену, пошто је током доделе медаља носио мајицу с натписом "Косово је Србија".

2011 - Започело је бомбардовање Либије, с циљем подршке побуњеницима на терену и свргавања режима Моамера Гадафија. Акцијама француских авиона и испаливањем крстарећих ракета са америчких и британских ратних бродова и подморница започела је ваздушна војна интервенција у Либији, с циљем да се спроведе зона забране лета, на основу одлуке Савета безбедности УН.

2012 - Преминула је верица Бараћ, дугогодишња председница Савета за борбу против корупције. По окончаном правном факултету радила је у привреди, потом у општинској управи у Чачку. Од маја 2003. била је члан Савета за борбу против корупције. Приређивач је зборника: "Правац промена" и "Корупција, власт и држава". Добитница је награде: "Освајање слободе".

2013 - Устоличен је 266. поглавар Римокатоличке цркве, папа Франческо, односно Фрања (Хорхе Марио Бергољо).

(Танјуг)